

NORSK UTVIKLINGSHJELP OG MISJONEN

av

ESKILD JENSEN

Norsk Utviklingshjelp er opprettet ved Stortingsvedtak i 1962. Institusjonen er det statlige rådgivende organ for alle slags former for utviklingshjelp. Det er videre det utøvende og administrative ledd for all norsk tosidig hjelpe-virksomhet. Det er herunder vår oppgave å forberede nye tiltak, legge fram forslag om deres gjennomføring og å sette dem i verk.

Norsk Utviklingshjelp forestår også den norske medvirkning i nordiske og skandinaviske utviklingsprosjekter.

Av samlede norske statsbevilgninger til utviklingshjelp i 1965 på 88 mill. kroner, forestår Norsk Utviklingshjelp forvaltningen av ca. 15 mill. kroner. De øvrige beløpene går til de internasjonale utviklingsfond som er en del av Verdensbanken, og andre tiltak.

Uten å gå i detalj om anvendelsen av de 15 mill. kroner som står til institusjonens rådighet, vil jeg kort omtale de viktigste tiltakene som vi arbeider med. Dette er i første rekke fiskeriprojektet i India som nå har vært i virksomhet i 14 år, og hvor det årlig bevilges 5 mill. kroner. Nærmere 30 nordmenn er engasjert ved dette prosjektet. Vi holder for tiden på å forberede en skole for maskinister og navigasjonsoffiserer til Ghanas trålerflåte. Vi organiserer Det norske fredskorpset hvor vi nå har ca. 60 deltakere i arbeid, og skal i løpet av året utvide virksomheten fra å omfatte Uganda i Øst-Afrika til også å gjelde Iran. Vi er for tiden i ferd med å rekruttere 20 deltakere til den første gruppen til Iran.

I en avtale med Kenya har Norge forpliktet seg til å skaffe en del fagfolk til forskjellige nøkkelstillinger i statsforvaltningen, ingeniører, arkitekter, landmålere, veterinærer og lektorer.

Vi har under forberedelse et samarbeid med Det østafrikanske universitet, som er et ledd i våre bestrebelse på å bringe norske høyskoler og universitet direkte inn i vår virksomhet. Det vil her i første rekke bli tale om å rekruttere 10—15 universitetslærere og forskere til tjeneste i Øst-Afrika. Vi kommer også til å vurdere hvorvidt vi skal påta oss å medvirke til å etablere nye institutter, avdelinger m. v. ved Det øst-afrikanske universitet.

Vi disponerer også som kjent en post på vårt budsjett som heter støtte til private organisasjoner, og som er på 3 mill. kr. Jeg vil komme inn på enkelte hovedpunkter i forbindelse med anvendelsen av denne posten, og som vil danne grunnlaget for noen av de refleksjonene jeg senere vil gjøre om samarbeid og arbeidsdeling mellom Norsk Utviklingshjelp og misjonen.

Denne budsjettposten anvendes til private norske organisasjoners prosjekter. Det er fastlagt en del retningslinjer for anvendelsen av disse midlene. I forståelse med misjonens organisasjoner går vår støtte ikke til misjonens evangeliske virksomhet. Hverken Norsk Utviklingshjelp eller misjonen ønsker det. Enkelte utenrikspolitiske vurderinger blir også foretatt, bl. a. gis støtte bare til prosjekter i land som er politisk selvstendige. Det er forutsetningen at vår støtte bare skal gå til å dekke investeringskostnader. Det er videre forutsetningen at vedkommende organisasjon selv må yte et betraktelig tilskudd. I de tilfeller hvor organisasjonen skal drive tiltaket etter at det er etablert, godtar vi gjerne dette som fullverdig innsats fra vedkommende organisasjons side. Men i de tilfeller hvor det bare dreier seg om et enkeltstående tiltak, forlanger vi at halvparten av utgiftene må dekkes av organisasjonen selv.

Vi ønsker heller å gi støtte til relativt færre, men store enkelttiltak, enn å spre våre midler over et antall mindre tiltak. Vi stiller også det krav at prosjektet må inneholde et klart element av økonomisk og sosial utvikling. Jeg kan eksempelvis nevne at når det gjelder helsetiltak, krever vi at det foruten helbredende virksomhet, også må være et betydelig innslag av forebyggende og opplysende helsearbeid, utdanning av helsepersonale m. v.

Støtten gis i form av en avtale mellom Norsk Utviklingshjelp

og vedkommende organisasjon. I denne avtalen stilles det som vilkår for støtten at vedkommende organisasjon skal gjennomføre det prosjekt som midlene er forutsatt anvendt til. Videre må Norsk Utviklingshjelp få rapporter om gjennomføringen av prosjektet, regnskapsekstrakter m. v. Vi forbeholder oss også rett til å kunne nyttiggjøre oss de faglige erfaringer som man vil få ved prosjektet, til senere anvendelse for oss selv eller andre tilsvarende organisasjoner. Selve driften og gjennomføringen av prosjektet vil være vedkommende organisasjons egen sak og eget ansvar.

Blant de private organisasjoner som hittil har fått støtte under vår ordning, er det i første rekke misjonsorganisasjoner. Men vi har alltid understreket at disse midlene ikke utelukkende er tiltenkt misjonsorganisasjoner. Andre organisasjoner som har gode prosjekter, vil være kvalifisert på like linje med misjonen. Men med den sterke stilling som misjonen har, er det naturlig at hovedtyngden av midlene hittil har gått til misjonsorganisasjoner. Av de 6 mill. kroner som er utdelt i 1963 og 1964 har i alt 4,7 mill. kroner gått til misjonsorganisasjoner, mens 1,3 mill. kroner har gått til andre organisasjoner.

Vi hadde som nevnt til rådighet en bevilgning på 3 mill. kroner i 1963, en tilsvarende bevilgning i 1964, og vi har også for 1965 fått en bevilgning av denne størrelse. Fordelingen av støtten for 1965 vil foregå i mai-juni. Mens vi det første år hadde visse vansker med å foreta en fordeling av 3 mill. kroner blant den betydelige søknadsmasse som vi da sto overfor, har dette problemet etter hvert forsvunnet. Det viser seg nemlig at etter at vi gjorde unna tyngden av de oppsamlede saker som forelå ferdig utredet da vi etablerte vår støttevirksomhet, synes de forskjellige organisasjoner ikke å ha en slik kapasitet i sitt planleggings- og forberedningsarbeid at de har fulgt på med nye saker av særlig omfang.

Vi er nødt til å sette visse krav til graden av planlegging ved de forskjellige prosjekter, og kan ikke gi støtte til tiltak som ikke er nøye planlagt, kostnadsberegnet og klare til å sette i verk. Det var i fjor intet vanskelig problem å fordele vår støtte på de

søknader som forelå. Riktignok var søknadsbeløpet ca. 5 ganger så stort som det beløp vi hadde til rådighet, men ved nærmere vurdering av de enkelte saker, viste det seg enten at de var mangelfullt forberedt eller at de var av en slik art at vi ikke hadde adgang til å støtte dem innenfor våre retningslinjer. Situasjonen i år ser ut til å være tilsvarende. Det ser for oss ut til at 3 mill. kroner for tiden er et velegnet årlig beløp i forhold til de søknader som foreligger, og i forhold til de retningslinjer som er fastsatt.

Når Norsk Utviklingshjelp i sine budsjettforslag har lagt fram forslag om 3 mill. kroner i årlige bevilgninger til disse formål, har vi gjort det med den tilføyelse at hvis det skulle vise seg at det vil foreligge gode, ferdig bearbejdede prosjekt til et beløp som i vesentlig grad overskrider 3 mill. kroner, vil vi ta opp spørsmålet om å øke bevilgningen ved å overføre midler fra et budsjettkapitel med disponible midler. Hittil har dette ikke vist seg nødvendig.

Når Norsk Utviklingshjelp har funnet det hensiktsmessig å kanalisere en del av sine bevilgninger til misjonen og andre organisasjoner, er dette fordi vi her i løpet av kort tid vil kunne få anvendt store beløp til tiltak som faller vel innenfor rammen av vår virksomhet, og hvor misjonen med sin solide erfaring vil kunne gjøre en god innsats, og hvor man kommer langt med hver krone. Vi er overbevist om at de prosjekter i misjonens regi som vi har gitt støtte til, innebærer at vi fra norsk side på disse områder har oppnådd en raskere effekt enn om vi selv hadde skullet planlegge og sette i verk tilsvarende tiltak. Vi er likeledes overbevist om at de tiltak vi har ytet støtte til er av en slik art at de naturlig føyer seg inn i de lokale behov og i de lokale forhold.

Jeg vil håpe at vi også i årene framover vil få en god tilgang av prosjekter som er slik at det vil være av felles nytte både for misjonen og Norsk Utviklingshjelp at vi yter finansiell støtte til dem.

Men jeg tror likevel at vi skal være klar over at det er visse *begrensninger* i hvor stor del av våre midler som på denne

måten kan nyttiggjøres gjennom misjonens innsats. En betydelig begrensning ligger i at misjonen ikke ønsker Norsk Utviklingshjelps støtte til sin evangeliske virksomhet, og Norsk Utviklingshjelp ønsker for sitt vedkommende heller ikke å yte støtte til denne. I den grenseoppgang som vi ennå er inne i, er dette et eksempel på en klar forståelse hos begge parter om hva Norsk Utviklingshjelps samarbeid med misjonen *ikke* bør omfatte.

En annen viktig begrensning ligger i det forhold jeg nettopp belyste, nemlig at det for norsk misjon er grenser for hvor raskt de kan planlegge, forberede og sette i verk tiltak av den type som vi kan være interessert i å støtte. Denne begrensning ligger som jeg nevnte dels i selve planleggingskapasiteten hos misjonsorganisasjonene, dels også i det forhold at driftsutgiftene i det lange løp må være misjonens eget ansvar. Jo mer omfattende virksomheten blir, jo større krav vil det stilles til driftsutgiftene, slik at det også her ligger en grense for hvor raskt virksomheten kan øke.

Av de 3 mill. kroner som ble utdelt våren 1963 er ennå bare ca. halvparten brukt, og av de 3 mill. kroner som ble delt ut i 1964 er bare en mindre del disponert. Det ligger ingen kritikk i dette, jeg ønsker bare å peke på at også misjonen har problemer med å disponere større summer i løpet av begrenset tid.

En tredje begrensning ligger i at Norsk Utviklingshjelp som en statlig organisasjon i første rekke må basere sin virksomhet på avtaler med mottakerlandets regjering. Ved alle tiltak av noen størrelse vil dette være en nødvendig forutsetning fra vår side, og her vil misjonen ikke alltid ha den samme interesse av et nært samarbeid med myndighetene i mottakerlandet. Vi skal heller ikke lukke øynene for at ikke alle utviklingslands regjeringer vil være like interessert i et såpass nært samarbeid med misjonen.

En neste begrensning ligger på rekrutteringssiden. Vi er kjent med, og vi er imponert over de muligheter som misjonen har til å rekruttere personell til sin virksomhet. Denne rekrutteringen omfatter hovedsakelig egentlige misjonærer, lærere, sykepleiere og i mindre omfang spesialister som leger, yrkesskolelærere,

landbruksfolk m. v. Jeg har ønsket å sette fingeren på det forhold at misjonen i sin virksomhet naturlig nok begrenser seg til tiltak som krever et fåtall høyt kvalifiserte fagfolk og i slike tilfeller helst innenfor et begrenset antall yrker hvor rekrutteringsgrunnlaget er mer oversiktlig og tilstrekkelig til misjonens formål. Jeg ønsker samtidig å peke på at sett med Norsk Utviklingshjelps øyne ligger det i dette en betydelig begrensning i utøvelsen av den faglige bistand. Det vil ikke være mulig for Norsk Utviklingshjelp å basere seg på et samarbeid med misjonen når det er snakk om f. eks. den navigasjons- og maskinistskolen som vi for tiden forbereder i Ghana. Heller ikke vil vi kunne basere oss på et slikt samarbeid med misjonen når det gjelder det mer kompliserte prosjekt vi står overfor med Det øst-afrikanske universitet, heller ikke ved formidlingen av en del høyt kvalifiserte eksperter til Kenyas administrasjon. Jeg kan til denne listen også legge fiskeriprojektet i India, hvor det neppe er mulig innenfor misjonens rekrutteringsområde å sikre seg en tilgang av høyt kvalifiserte folk til havforskning, fiskeri, fiskeriforsøk m. v. Hvis vi skal søke anvendt til utviklingshjelp flest mulige fag og yrker i Norge for å overføre vår faglige dyktighet til utviklingslandene, nytter det derfor neppe å satse på misjonen i vesentlig større grad enn ved de samarbeidstiltak som nå er innledet. Vi har drøftet konkret et prosjekt hvor både vi og misjonen hadde håpet at misjonen skulle være det utøvende ledd for prosjektet, og herunder påta seg et ansvar for å sikre den nødvendige tilgang av fagfolk. Vedkommende misjonsorganisasjon kunne ikke påta seg dette.

Drøftinger av disse spørsmål bringer meg over på et annet tema som har vært mye diskutert. Det gjelder lønningene i misjonen og i Norsk Utviklingshjelp.

Idet folk peker på at misjonen får flere årsverk ut av kr. 100 000 enn Norsk Utviklingshjelp greier, skulle dette tilsi at man i økt utstrekning kanalisere midler gjennom misjonen. Jeg har tidligere pekt på en del av de begrensingsfaktorer som her gjør seg gjeldende. Men når det gjelder den direkte sammenligning av lønninger, vil jeg gjerne legge til noen ord. Misjonen

rekrutterer sitt personell først og fremst ut fra en religiøs overbevisning. Alle som deltar i misjonens arbeid ute i felten gjør det fordi dette er for dem en utfoldelse av deres religiøse oppfatning. Det er et kall. Dette kall følges samtidig tradisjonelt av en betydelig beskjedenhet når det gjelder egen velferd. Misjonen har således den betydelige fordel at blant de mennesker som har den bestemte religiøse innstilling, og som samtidig har den rette materielle beskjedenhet, kan man rekruttere en rekke personer, heriblant høyt kvalifiserte fagfolk til meget lave lønninger. Men la meg gjøre den viktige tilføyelsen. De personer det her er snakk om vil neppe være villig til å gjøre sin faglige innsats til en så lav betaling hvis det ikke samtidig kan skje i misjonens tjeneste. I dette ligger at Norsk Utviklingshjelp, FN's hjelpeprogrammer og all annen hjelpevirksomhet er avskåret fra å kunne trekke til seg disse mennesker til de lave inntekter.

Norsk Utviklingshjelp står således overfor en rekrutteringsoppgave av en helt annen art. Vi står for det første overfor et arbeidsmarked av folk som er fast tilknyttet stillinger i Norge. De er ikke yrkesmisjonærer slik som misjonens personale i stor utstrekning er. Vi i Norsk Utviklingshjelp ville med glede, om det var mulig for oss, rekruttere vårt personell, våre høyt kvalifiserte ingeniører, havforskere, sosialøkonomer, veterinærer, arkitekter m. v. til lønninger som tilsvarer misjonens. Men dette er ikke mulig. For å sikre oss disse folk må vi tilby dem materielle muligheter som ligger langt over misjonens.

Hvis vi ikke gjør det, får vi ikke folkene.

Valget er i sin enkelhet hvorvidt vi skal drive utviklingshjelp med faglig bistand, og herunder påta oss de nødvendige utgifter som trengs for å engasjere norsk personell eller om vi skal la det være, og ikke gjøre noen anstrengelser for å overføre norsk faglig dyktighet til utviklingsland. For oss er ikke svaret vanskelig, vi ville forsømme vår fundamentale oppgave hvis vi ikke gjorde betydelige anstrengelser, herunder betaling av høye lønninger, for å sikre oss fagfolkene.

Jeg reagerer over mye av kritikken for dette forhold. Særlig er jeg på Norsk Utviklingshjelps vegne lite begeistret over at

kritikken rettes mot institusjonen. Hvis kritikken skal ha noen adresse, må det være til nordmenn i sin alminnelighet. Kritikken måtte i så fall innebære at folk i vårt land er for materialistisk innstilt.

Men jeg vil selv ha vanskelig for å istemme denne kritikk. Når vi lever i et høyt industrialisert pengesamfunn, hvor penger og inntekter spiller en betydelig rolle, hvor alle avansementer i verdslige såvel som i geistlige embeter uttrykkes ved høyere pengeinntekter, er det neppe riktig å sirkle inn en gruppe og rette kritikken for denne materialistiske ånd mot den. Vi må også huske på at de folk vi rekrutterer til noen års tjeneste i utviklingsland, har en del ulemper forbundet med dette. De mister muligheter i sin hjemlige karriere, de har problemer med barns skolegang, studier, m. v. De er i utviklingslandene henvist til å dekke en del av sine materielle behov til høye priser, særlig gjelder dette boligutgifter. Jeg kunne forlenge listen og gi en mer fullstendig framstilling, men jeg har bare villet trekke fram disse eksempler for å belyse noen momenter som etter mitt skjønn skulle tilsi en noe mer nyansert innstilling når det gjelder kritikk over Norsk Utviklingshjelps materialistiske innstilling.

La meg for øvrig legge til noen erfaringer vi på dette området har når det gjelder vår fredskorpsvirksomhet. På dette området lykkes det oss å sikre en tilstrekkelig rekruttering av folk på teknikernivå til lønninger som ikke er vesensforskjellige fra misjonen. Det ligger i fredskorpsets natur at vi her bare kan nyttiggjøre oss et ganske bestemt skikt av vår yrkesbefolkning, nemlig folk som ikke har familie og forsørgelsesbyrde. Vi har også vært så heldige å få noen få folk med universitets- eller høyskoleutdannelse til fredskorpset. Men dette er unntaksvis, og hvis vår rekruttering av personell med slike kvalifikasjoner skal begrenses til hva vi kan få på fredskorpsvilkår, vil dette være en betydelig begrensning i den norske faglige bistand til fordel for utviklingslandene.

Hovedtyngden av det vi i dag kaller samarbeid med misjonen vil bestå i at vi er med på å finansiere prosjekter som misjonen setter i verk og som i våre øyne innebærer betydelig bidrag til

utviklingslandenes økonomiske og sosiale utvikling. Vi har også i noen grad høstet fordel til vår egen virksomhet av de erfaringer og den innsikt som misjonens folk sitter inne med. Dette håper vi etter hvert også å kunne nyttiggjøre oss på en mer omfattende måte.

· Fremtiden vil vise om vi også finner andre samarbeidsformer. Det er etablert et godt forhold mellom misjonens ledelse og Norsk Utviklingshjelp. Vi setter i Norsk Utviklingshjelp pris på den tillit vi møter i de enkelte organisasjonene, og som danner et solid grunnlag for et fortsatt samarbeid.

Men la meg også antyde at det på dette området ikke bare bør være en enveistrafikk. Jeg vil peke på et område hvor vi i Norsk Utviklingshjelp selv med den begrensede erfaring vi har, kanskje har noe som misjonen også vil kunne ha glede av.

Grunnlaget for norsk misjonsvirksomhet ligger langt tilbake i den tid da utviklingslandene var kolonier. Misjonærene opptrådte på en annen måte enn koloniadministrasjonen, med en fundamentalt annen innstilling til landets egne innbyggere. Men det er likevel mitt inntrykk at det fra misjonens side har vært et visst preg av paternalisme. Noe annet ville vært urimelig i en tid hvor det blant utviklingslandenes egen befolkning ikke var noen utviklet organisert sosial ordening, hvor misjonen kunne etablere et samarbeid.

Norsk Utviklingshjelp er derimot kommet inn i arbeidet i utviklingslandene på et tidspunkt hvor disse er blitt selvstendige nasjoner. Vårt arbeid er basert på formelle avtaler og direkte kontakt med de nye nasjonale myndigheter i utviklingsland. Dette fører oss inn i en tankegang og arbeidsform som til enhver tid understreker at det dreier seg om et samarbeid mellom to uavhengige nasjoner, ikke en ensidig veldedighetsvirksomhet fra den ene nasjon til den annen. Det er i så måte også karakteristisk at vi konsekvent bruker uttrykkene faglig *samarbeid* og økonomisk *samarbeid* istedenfor hjelp. Selv om dette i første rekke er et ønske fra utviklingslandene, gir det oss samtidig en nyttig påminnelse om at det ikke bare er utviklingslandet og dets folk som har glede av samarbeidet, det er på sin måte også

til fordel for Norge og de nordmenn som er engasjert i det. Jeg har inntrykk av at man innenfor norsk misjon er interessert i å følge nærmere de samarbeidsformer som vi i Norsk Utviklingshjelp etter hvert etablerer, og de erfaringer vi høster av dem.

Norsk Utviklingshjelps støtte til misjonen og andre norske organisasjoner i 1963 og 1964 fremgår av følgende oversikt:

<i>Det Norske Misjonsselskap,</i>	
Landbruksskole, Madagaskar	kr. 660 000,—
Gutteinternat og realskole, Madagaskar	» 415 000,—
<i>Santalmisjonen</i>	
Spedalskekolonier, India	» 465 000,—
<i>Finsevennene</i>	
Yrkesskole i Kongo (Leo)	» 400 000,—
<i>Norsk Luthersk Misjonssamband</i>	
Provinssykehus, sykepleierskole m. v., Etiopia	» 1 345 000,—
<i>Det Norske Misjonsforbund</i>	
Yrkesskole i Kongo (Brazza)	» 400 000,—
<i>Det Norske Misjonsforbund</i>	
Kraftverk, Nepal	» 225 000,—
<i>Det norske Baptistsamfunn,</i>	
Realskole, Kongo (Leo)	» 300 000,—
<i>Kirkens Nødhjelp</i>	
Abakalikiprosjektet, Nigeria	» 400 000,—
<i>Frelesarméen</i>	
Sykehus, India	» 100 000,—
<i>Den norske Koreaforening</i>	
Tuberkulosestasjon for barn, Korea	» 550 000,—
<i>Kvekerhjelp</i>	
Utviklingssenter Algerie	» 350 000,—
<i>«Svalene»</i>	
Yrkesskole Peru	» 140 000,—
<i>Norges Kooperative Landsforening</i>	
Fiskeriprosjekt Dahomey	» 250 000,—
	<hr/>
	kr. 6 000 000,—